

ROZDZIAŁ II

Wrzesińskie kluby, organizacje, towarzystwa sportowe

Bractwo Kurkowe we Wrześni

Bractwo Kurkowe we Wrześni powstało w 1854 roku. Celem braci kurkowej (statut z 1 maja 1855 roku) była zabawa w strzelaniu, ożywienie ducha obywatelskiego i „rozkrzewienie towarzyskości”. Taki zapis z jednej strony podyktowany był faktem, że organizacja powstała pod zaborem pruskim, po drugie – w początkach istnienia bractwo w większości składało się z Niemców.

W 1855 roku organizacja skupiała 67 braci, z czego 30 to Polacy, 37 – Niemcy. W latach późniejszych skład narodowościowy zmieniał się na korzyść Polaków; i tak, w 1871 roku na 57 braci kurkowych 45 to Polacy.

Wrzesińskie Bractwo Kurkowe włączyło się czynnie w proces powstawania państwa polskiego. Bracia walczyli między innymi w powstaniu wielkopolskim. W okresie zmagających polsko-niemieckich o panowanie nad Wielkopolską bractwo utworzyło Straż, celem obrony porządku publicznego na ulicach miasta, ponadto bracia kurkowi utworzyli Komisję, która przejęła pod swój zarząd wrzesińskie koszary opuszczone przez wojska 46. pułku piechoty. Członkowie stowarzyszenia walczyli w wojnie polsko-bolszewickiej 1919–1921, zasilając oddziały Legii Ochotniczej Wrzesińskiej.

W okresie II Rzeczypospolitej obserwujemy ewolucję celów działalności bractwa; kilkakrotnie zmieniano jego statut, a wraz ze zmianami pojawiały się nowe kierunkowskazy działalności organizacji. W statucie z 16 września 1921 roku czytamy, że celem bractwa było łączenie wszystkich chrześcijańskich warstw społeczeństwa oraz połączenie wszystkich bractw w jeden związek.

Inny cel istnienia bractwa zawarty został w kolejnym już Statucie Bractwa Strzeleckiego we Wrześni z 1925 roku; w paragrafie 2 (zadania), czytamy: „Celem Bractwa Strzeleckiego jest ćwiczenie członków w użyciu broni palnej [...], aby w razie potrzeby każdy członek bractwa był zdolny na zawezwanie ze strony władz do obrony ojczyzny i do podtrzymania bezpieczeństwa publicznego”.

Dalsze cele bractwa, w okresie nowej sytuacji społeczno-politycznej, poznamy poprzez pismo Miejskiego Urzędu Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego, wystawione 27 kwietnia 1931 roku, adresowane do starosty. Czytamy

w nim: „Programu politycznego bractwo nie posiada, a jest obmyślane jako organizacja wychowania strzeleckiego dla cywilnego społeczeństwa, krzewi ona sport strzelecki, do czego dąży urządzaniem szeregu konkursów strzelań o nagrody”.

Inna wersja statutu, zapis w odniesieniu do celów, wskazuje na konieczność szerzenia ducha państwowego, udzielania wzajemnej i życzliwej pomocy, utrzymywania życia towarzyskiego, podtrzymywania wiekowej tradycji Kurkowych Bractw Strzeleckich.

5 lutego 1935 roku na Walnym Zebraniu Bractwa Strzeleckiego anulowano dotychczas obowiązujący statut; niebawem zaczął obowiązywać nowy. W paragrafie 2, poświęconym celom, czytamy, że jest nim między innymi „organizowanie zawodów strzeleckich z udostępnieniem strzelnicy pokrewnym towarzystwom i organizacjom wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego za odpowiednim wynagrodzeniem”.

Władze bractwa na mocy statutu z 5 lutego 1935 roku stanowili:

- Walne Zebranie
- Zarząd Bractwa
- Komisje podczas urzędowania
- Sądy Honorowe
- Zarząd Zjednoczenia Kurkowych Bractw Strzeleckich Rzeczypospolitej Polskiej.

Na podstawie jednego ze statutów Bractwa Kurkowego (zatwierdzonego przez wojewodę poznańskiego 25 maja 1925 roku, zarejestrowanego w Sądzie Grodzkim we Wrześni 1 sierpnia 1925 roku), poznajemy skład władz.

W chwili zatwierdzenia powyższego statutu władze stowarzyszenia stanowiły:

- S. Jasiński – prezes
- E. Kubale – wiceprezes
- Z. Nowakowski – sekretarz
- S. Dzieciuchowicz – skarbnik
- L. Jerzykiewicz – prezes honorowy
- W. Bogucki – I ławnik
- A. Stein – II ławnik
- T. Dzieciuchowicz – major
- L. Chmielnik – kapitan.

Bractwo Kurkowe corocznie organizowało imprezy strzeleckie:

- strzelanie w Zielone Świątki
- strzelanie żniwne
- strzelanie jesienne

– strzelanie 27 grudnia na pamiątkę zwycięstwa powstania wielkopolskiego.

Do ważniejszych wydarzeń z czasu między dwiema wojnami możemy zaliczyć: otworzenie nowej strzelnicy, przyjęcie w poczet honorowych członków bractwa Prezydenta II RP Ignacego Mościckiego – podczas jego wizyty we Wrześni 28 maja 1928 roku. Wydarzenia II wojny światowej i czas Polski Ludowej spowodowały zawieszenie działalności bractwa.

W piśmie WRN w Poznaniu do Prezydium PRN we Wrześni (do Wydziału Spraw Wewnętrznych) pada data początku likwidacji Bractwa Kurkowego we Wrześni. Jest nią 28 września 1951 roku. Z notatki służbowej pracowników Wydziału Spraw Wewnętrznych PRN we Wrześni wynika, że likwidacja Bractwa Kurkowego we Wrześni została zakończona 15 lutego 1962 roku. Autor notatki dodaje, że likwidator (członkowie bractwa) nie wystąpił do Sądu Powiatowego we Wrześni o dokonanie odpowiednich zmian w księdze wieczystej.

W 1994 roku Bractwo Kurkowe we Wrześni reaktywowało się. Zebranie mające na celu reaktywację odbyło się 20 maja 1994 roku w mieszkaniu Władysława Jarząbka.

30 listopada 1994 roku w sali sesyjnej ratusza wrzeńskiego powołano Komitet Reaktywujący Kurkowe Bractwo Strzeleckie we Wrześni. Wyłoniono Komitet Założycielski, do którego weszli: Władysław Jarząbek, Maciej Łosiński, Lech Cieślak. 30 października 1995 roku Kurkowe Bractwo Strzeleckie we Wrześni zostało zarejestrowane z tymczasową siedzibą w Muzeum Regionalnym we Wrześni.

Reaktywacja Bractwa Kurkowego miała znaczenie symboliczne, nawiązujące do tradycji, natomiast pod względem prawnym było to założenie całkiem nowego stowarzyszenia. Bractwo nie mogło podjąć starań o odzyskanie parceli przy ulicy Słowackiego, ponieważ w chwili powoływania organizacji w jego składzie nie znajdował się żaden członek bractwa przedwojennego. I bez znaczenia dla obowiązującego dziś prawa jest fakt, że ziemia pod ogród bracki i strzelnicę została zakupiona przez braci kurkowych, których synowie i wnukowie są obecnie członkami Bractwa Kurkowego; na przykład ojcem W. Jarząbka, a dziadkiem Andrzeja i Jacka Jarząbków (braci kurkowych) był Antoni Jarząbek – przedwojenny król bracki, współfinansujący inwestycję przy ulicy Słowackiego.

Pierwsze strzelanie Kurkowe Bractwa Strzeleckiego we Wrześni odbyło się 17 grudnia 1994 roku z okazji 140. rocznicy powstania bractwa.

25 listopada 1995 roku Walne Zgromadzenie wybrało pierwszy Zarząd. W składzie znaleźli się:

- Władysław Jarząbek – prezes
- Maciej Łosiński – wiceprezes
- Waldemar Grześkowiak – sekretarz

- Sławomir Szuba – skarbnik
- Michał Ratajczak – strzelmistrz.

4 maja 1996 roku bractwo przyjęte zostało do Zjednoczenia Kurkowych Bractw Strzeleckich Rzeczypospolitej Polskiej. Także w 1996 roku bracia zostali umundurowani. Mundury uszyła poznańska firma Hero Collection, według projektu brata Andrzeja Jarząbka, który notabene był także wykonawcą drewnianych tarczy przeznaczonych do strzelania.

Corocznie bractwo organizuje cztery strzelania na strzelnicy brackiej:

- 2 maja – strzelanie rocznicowe z okazji Wiosny Ludów i bitwy pod Sokołowem
- w Zielone Świątki – strzelanie o godność Króla Kurkowego
- 15 sierpnia – z okazji Dnia Wojska Polskiego
- 11 listopada – strzelanie niepodległościowe.

2 maja 1998 roku na wrzesińskim rynku nastąpiło uroczyste poświęcenie nowego sztandaru wrzesińskiego bractwa. Aktu poświęcenia dokonał ks. biskup Bogdan Wojtuś. Również w 1998 roku zorganizowano po raz pierwszy w Polsce (w Krakowie) Europejskie Spotkania Bractw Kurkowych. Na to XII europejskie spotkanie przybyli także bracia z Wrześni.

W dniach 19–20 maja 2001 roku Bractwo Kurkowe we Wrześni zorganizowało I Pokongresowy Programowy Zjazd Delegatów Kurkowych Bractw Strzeleckich RP. W trakcie uroczystości nastąpiło poświęcenie nowego łańcucha Króla Kurkowego ufundowanego przez Senatora RP Wojciecha Kruka, członka honorowego wrzesińskiego bractwa, oraz łańcuchów I i II rycerza – ufundowanych przez same bractwo.

Gimnazjalny Klub Sportowy – GKS Września

Gimnazjalny Klub Sportowy został powołany przy Państwowym Gimnazjum i Liceum we Wrześni 21 grudnia 1928 roku pod nazwą „Gimnazjalny Klub Sportowy we Wrześni”. Skład pierwszego zarządu przedstawiał się następująco:

- J. Lis – prezes
- P. Bulik – wiceprezes
- A. Kaczmarek – sekretarz
- W. Gawęcki – skarbnik.

W składzie Komisji Sportowej znaleźli się:

- A. Zgoliński – kierownik sekcji
- J. Makowski – zastępca.

Na spotkaniu założycielskim powołano 5 sekcji klubowych oraz ich kierowników: